

Nr 5

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin, m. m.; given Stockholms slott den 26 november 1954.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin;
- 2) förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.; samt
- 3) förordning med vissa bestämmelser om systembolag.

GUSTAF ADOLF

Per Edvin Sköld

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa författningsändringar, som sammanhänger med den vid 1954 års riksdag antagna nya försäljningslagstiftningen för rusdrycker. Förslagen upptar bl. a. en modernisering av straffbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen i förening med viss skärpning av påföljderna för olovlig brännvinstillverkning och därmed jämförliga brott. För att underlätta den av statsmakterna beslutade fusionen mellan systembolagen och det nya detaljhandelsbolaget för rusdrycker föreslås vidare, att kontrollstyrelsen skall få befogenhet att förordna om överlåtelse av aktierna i systembolag till detaljhandelsbolaget.

Förslag
till
förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73)
angående tillverkning av brännvin

Härigenom förordnas, att 30—33 §§ förordningen den 26 februari 1954 angående tillverkning av brännvin skola upphöra att gälla samt att 19—29 §§ samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives; och kommer till följd härav 4 kap. av förordningen att hava följande lydelse.

4 kap.

Ansvarsbestämmelser m. m.

(Gällande lydelse)

19 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin straffes med dagsböter, *ej under trettio*. Den som innehar mäsik, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, vare ock underkastad ansvar som nu sagts.

Bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin eller har den som beträdes med förbrytelse varom i första stycket av detta mom. sägs tidigare fällts till straff för sådan förbrytelse eller för förbrytelse som avses i 20 § 2 mom. av denna förordning eller i 7 kap. 1 § 1 mom. av förordningen angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. av förordningen angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket av förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m., straffes med fängelse i högst ett år eller med dagsböter, ej under femtio. Äro omständigheterna synnerligen försvärande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Har tillverkningen eller beredning-

(Föreslagen lydelse)

19 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin, så ock den som innehar mäsik, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, vare straffet fängelse eller straffarbete i högst två år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen skett i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin.

Begär någon brott som ovan sagts efter det han genom laga kraftvunnen dom fällts till straff för sådant brott eller för brott, som avses i 20 § 2 mom. denna förordning eller 80 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. förordningen angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m., dömes till straff som i andra stycket sägs, där ej med hänsyn till brottens beskaffenhet, den tid som förflutit

(Gällande lydelse)

en icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till tio eller, vid upprepad förbrytelse, trettio dagsböter.

2. Beträdes någon med förbrytelse som i 1 mom. avses, skola vid förbrytelsen nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnena samt av brännvin och mäske ävensom de kärl *vari* brännvinet och mäsken förvaras tagas i beslag och dömas förbrutna.

3. Den som olovligen tillverkat brännvin skall ock dömas skyldig att för den tillverkade myckenheten gälda den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på renat brännvin av lägst trettiofem och högst fyrtio volymprocents alkoholhalt, dock minst etthundra kronor.

20 §.

1. Den som tillverkar, till försäljning utbjuder eller eljest saluhåller för beredande av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat med uppenbart syfte att apparaten eller apparatdelen skall komma att nyttjas vid olovlig brännvinstillverkning eller för att obehörigen antingen från *denaturerat brännvin* borttaga denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill, så ock den *vilken* överlåter dylik apparat eller apparatdel, ehuru han har skälig anledning antaga att densamma skall komma att nyttjas för ändamål som nu sagts, straffes med dagsböter, *ej under tio*, och vare apparaten eller apparatdelen förbruten. Vid upprepad förbrytelse eller om omständigheterna eljest äro försvårande, må dömas till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må antalet dagsböter bestämmas till lägre än tio.

(Föreslagen lydelse)

mellan dem eller eljest särskilda skäl äro däremot.

2. Har någon förövat gärning, som avses i 1 mom., skola därvid nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnena samt av brännvin och mäske ävensom de kärl, *i vilka* brännvinet och mäsken förvaras, tagas i beslag och dömas förverkade.

3. Den som olovligen tillverkat brännvin skall dömas skyldig att för den tillverkade myckenheten gälda den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på renat brännvin av lägst trettiofem och högst fyrtio volymprocents alkoholhalt, dock minst etthundra kronor.

20 §.

1. Den som tillverkar eller saluhåller för tillverkning av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat med uppenbart syfte att apparaten eller apparatdelen skall komma att nyttjas vid olovlig brännvinstillverkning eller för att obehörigen antingen från *denaturerad sprit* borttaga denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill,

så ock den *som* överlåter dylik apparat eller apparatdel, ehuru han har skälig anledning antaga att densamma skall komma att nyttjas för ändamål som nu sagts,

straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, och vare apparaten och apparatdelen förverkade.

(Gällande lydelse)

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. *avses innehava* redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål som där sägs, straffes med dagsböter, *ej under tio*, och vare redskapet *förbrutet*. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må antalet dagsböter bestämmas till lägre än tio.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för annan förbrytelse som *avses* i 19 § 1 mom., dömes till dagsböter, lägst trettio, eller till fängelse i högst sex månader.

21 §.

1. Den som vid brännvinstillverkning undansnillar brännvin eller begagnar tillverkningsredskap, ledningsrör eller förvaringsredskap med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kan lönnligen uttagas, eller olovligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt eller gör åverkan å den i bränneriet uppsatta kontrollapparaten straffes med dagsböter, *ej under tio*, eller dömes till fängelse i högst ett år; dock må, där undansnillning skett i större omfattning eller omständigheterna eljest äro synnerligen försvårande, dömas till straffarbete i högst två år.

Lag samma vare, där någon vid sådan försändning som i 17 § 3 och 4 mom. *avses undansnillar* brännvin eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt.

2. Där någon vid tillgodonjutande av tillstånd som omförmäles i 16 § 2 mom. *icke ställer sig till efterrättelse med tillståndet förbundet villkor*, straffes med dagsböter eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

(Föreslagen lydelse)

2. Innehar någon i annat fall än i 1 mom. *sägs* redskap som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål som där sägs, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, och vare redskapet förverkat.

21 §.

1. Förfogar tillverkare eller bränneriföreståndare övertillverkat brännvin på annat sätt än som är medgivet i denna förordning eller med stöd därav utfärdade föreskrifter, straffes med dagsböter eller fängelse i högst ett år. Är brottet grovt, vare straffet fängelse eller straffarbete i högst två år.

2. Där tillverkare eller bränneriföreståndare *icke ställer sig till efterrättelse villkor som är förbundet med tillstånd enligt 16 § 2 mom.*, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

(Gällande lydelse)

3. I fall som i 1 mom. avses skola, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, de förråd av brännvin, som finnas hos den brottslige eller eljest uppenbarligen äro avsedda för olovligt förfogande, jämte de kärl, vari brännvinet förvaras vara underkastade beslag och dömas förbrutna.

Lag samma vare i fråga om redskapen i fall varom i 1 mom. första stycket sägs.

Den som dömes till ansvar för förbrytelse som i 1 mom. avses skall tillika dömas skyldig att för den undansnillade myckenheten utgiva den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på renat brännvin av lägst trettiofem och högst fyrtio volymprocents alkoholhalt.

25 §.¹

Uraktlåter tillverkare, bränneriföreståndare eller partihandelsbolag att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller i enlighet med densamma meddelad föreskrift, vare straffet, där ej särskilt ansvar är bestämt, dagsböter.

26 §.

1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse varom i 19 § 1 mom. sägs eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper så att gärningen

¹ Motsvarighet saknas i förslaget till nuvarande 22 §, som har följande lydelse:

Till redskap som enligt 19 § 2 mom., 20 § 2 mom. eller 21 § 3 mom. är förbrutet räknas i bränneri varje för kokning, mäskeberedning, jäsnings, bränning eller förvaring av brännvin inrättat redskap eller för tillverkningen nyttjad maskin med tillbehör.

Angående nuvarande 23 § se den föreslagna 29 §.

Angående nuvarande 24 § se den föreslagna 26 §.

(Föreslagen lydelse)

3. Har tillverkare eller bränneriföreståndare förövat gärning, som avses i 1 mom., skola, där det ej är uppenbart obilligt, de förråd av brännvin som finnas hos honom och varmed förfarits på otillåtet sätt, jämte de kärl, i vilka brännvinet förvaras, tagas i beslag och dömas förverkade.

4. Den som på otillåtet sätt förfogat över brännvin skall dömas skyldig att för brännvinet utgiva den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på renat brännvin av lägst trettiofem och högst fyrtio volymprocents alkoholhalt.

5. I fall, som i 1 mom. avses, äger kontrollstyrelsen återkalla det för tillverkaren utfärdade driftsbeviset.

22 §.

Uraktlåter tillverkare, bränneriföreståndare eller befattningshavare hos partihandelsbolaget att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller i enlighet med densamma meddelad föreskrift, vare straffet, där ej särskilt ansvar är bestämt, dagsböter.

23 §.

Där någon, under tid då han är ställd under åtal för brott mot denna förordning, fortsätter samma brott, skall såsom särskilt brott anses vad han före varje åtal förbrutit. För brotten gemensamt ådömt fängelsestraff må ej överstiga två år.

24 §.

1. Hava flera medverkat till gärning, som i 19 och 21 §§ sägs, gäller vad i 3 kap. 4 och 5 §§ strafflagen är stadgat. Den, till vilken brännvin avyttrats eller eljest anskaffats, vare

(Gällande lydelse)

däri genom sker straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han prövas hava till brottet bidragit. Om någon utan att hava sådan del i brottet som nu sagts, sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara som genom brottet framställt, straffes efter som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den till vilken här ovan avsedd vara avyttrats vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2. Bränneriföreståndare, så ock den som tillverkar eller saluhåller i 20 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel, ansvarar för förbrytelse mot denna förordning som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i arbetet antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången, där est icke omständigheterna göra sannolikt att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar bränneriföreståndare ombud, ansvare ombudet jämte föreståndaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är förbrytelse som i 19 eller 20 § avses begången och skola i anledning därav redskap, råämnen, mäsik, brännvin eller förvaringskärl dömas förbrutna, eller fälles eljest tillverkare eller bränneriföreståndare till ansvar för förbrytelse med dylik påföljd, inträder påföljden även om den som begått förbrytelsen icke är godsets ägare.

28 §.¹

Den som har eller haft att taga befattnings med kontroll enligt denna

(Föreslagen lydelse)

dock ej förfallen till ansvar för annan medverkan än anstiftan.

2. Tillverkare, så ock den som tillverkar eller saluhåller i 20 § avsedd apparat eller apparatdel, ansvarar för brott mot denna förordning som begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore brottet begånget av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att brottet skett utan hans vetskap och vilja. Bränneriföreståndare vare jämte tillverkaren och lika med denne ansvarig för sådant brott.

25 §.

Vad som med stöd av bestämmelserna i denna förordning inhämtats

¹ Motsvarighet saknas i förslaget till nuvarande 27 §, som har följande lydelse:

Tillverkare eller bränneriföreståndare som giver eller erbjuder något såsom gåva åt kontrolltjänsteman, vilken utövar tillsyn över bränneriet, böte från och med tjugo till och med tvåhundra kronor. Kontrolltjänsteman som mottager gåvan vare underkastad lika ansvar och miste därjämte befattningen. Gåvan tillfalle kronan.

(Gällande lydelse)

förordning vare förbjudet att röja tillverkares yrkeshemlighet, och må han ej heller, där det ej kan anses påkallat av tjänstens intresse, yppa tillverkares affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej av omständigheterna, att han erhållit kännedom om hemligheten eller affärsförhållandena å tid då han ej innehåft dylik befattning, straffes med dagsböter, ej under fem. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må till fängelse dömas.

Har i nu omförmälda hänseenden genom kontrolltjänstemans åtgörande skada uppkommit, vare han ock skyldig den till fulla gottgöra.

24 §.

Den som vägrar att hålla handelsböcker eller tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller den styrelsen befullmäktigat eller för överkontrollör

eller vägrar kontrolltjänsteman eller den som äger anställa undersökning i avseende å förbrytelse mot denna förordning tillträde till rum eller byggnad där undersökning må ske

straffes med dagsböter, lägst fem.

31 §.¹

1. De i 30 § 1 mom. omförmälda åklagare äga taga i beslag egendom vilken skäligen kan antagas vara förverkad enligt denna förordning. Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, om han är frånvarande, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

¹ Motsvarighet saknas i förslaget till nuvarande 29 §, som har följande lydelse:

Skulle någon vilken det åligger att hålla tillsyn å bränneri eller den vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning själv beträdas med förbrytelse varom i 19 § 1 mom. sägs eller med främjande av sådan förbrytelse eller av förbrytelse som omförmäles i 21 §, dömes till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

Ångående nuvarande 30 § se den föreslagna 28 §.

(Föreslagen lydelse)

vid granskning av handelsböcker med tillhörande verifikationer, så ock vad som eljest vid tillsyn å tillverkning inhämtats må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med tillsynen avsedda ändamålet. Bryter någon häremot, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, där ej gärningen är belagd med straff i strafflagen.

26 §.

Vägrar tillverkare att vid anfordran hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller den styrelsen befullmäktigat eller för överkontrollör, äger styrelsen förelägga honom vite.

27 §.

1. De personer vilka särskilt förordnats att vaka över denna förordnings efterlevnad äga taga i beslag egendom vilken skäligen kan antagas vara förverkad på grund av brott mot förordningen. I övrigt gäller angående beslag vad därom finnes särskilt stadgat.

(Gällande lydelse)

2. Sker beslag i bränneri under den tid då tillverkningsrätt där gäller, må ej panna utbrytas eller någon del av tillverkningsredskapen borttagas eller tillverkningens fortsättande hindras innan första domstol i målet dömt redskapen förbruten, där ej vid tillverkningen begagnats redskap eller ledningsrör med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kunnat lönnligen uttagas, eller återkan skett å kontrollapparaten.

3. Redskap som tages i beslag skall, till förekommande av dess utbyte mot annan, av beslagaren utmärkas med särskild stämpel, där ej redskapen vid beslaget fråntages ägaren, i vilket fall den skall sättas i allmänt förvar.

32 §.

Utöver vad i 28 kap. rättegångsbalken är stadgat om husrannsakan gälle om sådan förrättning för uppdagande av förbrytelse, som i denna förordning avses, eller eljest för eftersökande av egendom, som kan antagas enligt denna förordning vara förverkad, att i lägenhet, som avses i 28 kap. 3 § rättegångsbalken, husrannsakan må företagas även av polisman, då honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, samt att till sådan lägenhet skola hänföras även bränneri med tillhörande lägenheter, magasin, upplagsbodas och uthus.

33 §.

Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

30 §.

1. Allmän åklagare samt de personer vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad åligger att åtala förbrytelser mot densamma.

2. I övrigt äger envar rättighet att för sådana förbrytelser anställa åtal, dock ej föräldrar och barn eller ma-

(Föreslagen lydelse)

2. Brännvin, som enligt denna förordning tagits i beslag och dömts förverkat, skall, därest det är i försäljningsdugligt skick, hembjudas till partihandelsbolaget. Bolaget är skyldigt att till skäligt pris inköpa den hembjudna varan. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara forslingskostnaderna, skall brännvinet bevisligen förstöras.

3. Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

28 §.

Brott, som avses i 22 §, må av åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Brott, varom i 25 § sägs, må, där det ej innefattar ämbetsbrott, av åklagare åtalas endast efter angivelse av målsägande.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

kar eller syskon mot varandra, ej heller annan skyldeman mot den hos vilken han njuter kost eller underhåll, ej fosterbarn mot fosterföräldrar och ej heller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

23 §.

Där någon utan anmälan som i 14 § 2 mom. sägs vid brännvinstillverkning använt majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra stärkelsehaltiga utländska råämnen, erlägga han för allt det brännvin, som vid bränneriet tillverkats under den tid då tillverkning där pågick på grund av det driftsbevis som gällde när den olovliga användningen av nämnda råämnen ägde rum, en särskild avgift av 8 öre för varje liter, dock minst femhundra kronor.

29 §.

Där någon utan anmälan som i 14 § 2 mom. sägs vid brännvinstillverkning använt majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra stärkelsehaltiga utländska råämnen, erlägga han för allt det brännvin, som vid bränneriet tillverkats under den tid då tillverkning där pågick på grund av det driftsbevis som gällde när den olovliga användningen av nämnda råämnen ägde rum, en särskild avgift av 8 öre för varje liter *av 50 volymprocents alkoholhalt*, dock minst femhundra kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1955.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564)
angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.**

Härigenom förordnas, att 1 § förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Gällande lydelse)

1 §.

Denna förordning — — — — —
Innehåller närings- eller njutningsmedel, efter fränskiljande av däri ingående fasta beståndsdelar, mera än två och en fjärdedels volymprocent alkohol, och är enligt gällande bestämmelser varan icke att anse såsom rusdryck, *pilsnerdricka, exportöl* eller apoteksvara, skall i fråga om tillverkning, införsel till riket och försäljning av varan vad i 5—10 §§, 11 § 2 och 3 mom. samt 12—20 §§ i denna förordning är stadgat i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

(Föreslagen lydelse)

1 §.

alkoholhaltiga preparat.
Innehåller närings- eller njutningsmedel, efter fränskiljande av däri ingående fasta beståndsdelar, mera än två och en fjärdedels volymprocent alkohol, och är enligt gällande bestämmelser varan icke att anse såsom rusdryck, *öl* eller apoteksvara, skall i fråga om tillverkning, införsel till riket och försäljning av varan vad i 5—10 §§, 11 § 2 och 3 mom. samt 12—20 §§ i denna förordning är stadgat i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1955.

Förslag

till

förordning med vissa bestämmelser om systembolag

Härigenom förordnas som följer.

Utan hinder av vad i förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker eller eljest är stadgat om aktie i systembolag, må kontrollstyrelsen förordna att aktierna i sådant bolag skola överlätas på det i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521) omnämnda detaljhandelsbolaget. Den som överlåter aktie på detaljhandelsbolaget på grund av förordnande som nu sagts skall erhålla aktiens nominella belopp jämte vinstutdelning för nästföregående år, i den mån sådan inestår hos bolaget, ävensom ränta efter fem procent å aktiebeloppet från löpande årets början till dess betalning sker.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse se 1927:123.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland i statsrådet å Stockholms slott den 22 oktober 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om *vissa författningsändringar i anledning av den år 1954 beslutade nya nykterhetslagstiftningen* samt anför följande.

Vid 1954 års riksdag har på grundval av bl. a. propositionen nr 151 beslutats om nya riktlinjer för den framtida nykterhetspolitiken, varvid en ny försäljningslagstiftning för alkoholdrycker antagits. I propositionen anmärkte jag att de nya författningarna skulle göra det erforderligt att vidtaga åtskilliga ändringar i andra författningar. Vidare framhöll jag, att i den mån dessa ändringar krävde riksdagens medverkan, förslag i ämnet torde få föreläggas 1955 års riksdag. Ytterligare frågor av nykterhetspolitisk natur har aktualiserats genom färdigställda utredningar. Dessa frågor torde emellertid få anmälas i annan ordning. I detta sammanhang avser jag att upptaga några författningsändringar som sammanhänger med den nya försäljningslagstiftningen.

I. Ansvarsbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen

I samband med den omläggning av rusdrycksbeskattningen, som genomfördes vid riksdagen år 1954 på grundval av propositionen nr 28, antogs förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin. Förordningen ersätter förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin. I den nya förordningen har de äldre bestämmelserna om tillverkningskatt slopats; denna skatt har inarbetats i omsättningsskatten. Vidare har en genomgripande revision skett av de inledande allmänna bestämmelserna (1 kap.) samt bestämmelserna beträffande tillverkningen (2 kap.) och om tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin m. m. (3 kap.). Däremot har den äldre författningens ansvarsbestämmelser överförts med allenast vissa smärre jämkningar och

redaktionella ändringar, av vilka den viktigaste består däri att reglerna om skatt för olovligen tillverkat brännvin m. m. anpassats till de ändrade bestämmelserna om rusdrycksbeskattningen och undergått viss skärpning. Beträffande innehållet i nu gällande ansvarsbestämmelser torde få hänvisas till parallelltexten vid det författningsförslag (fogat vid statsrådsprotokollet som *Bilaga*), upptagande de ändrade bestämmelser som jag i det följande kommer att förorda.

Till grund för den nya förordningen låg ett av *kontrollstyrelsen* med skrivelse den 3 december 1953 överlämnat förslag. Redogörelse för detta har, i vad angår ovan nämnda, i 1—3 kap. av den nya förordningen upptagna bestämmelser, lämnats i propositionen nr 28 till 1954 års riksdag s. 56 f.

Kontrollstyrelsens förslag avsåg även en revision av straffbestämmelserna. Styrelsen erinrade om att straffet för olovlig brännvinstillverkning enligt 1926 års förordning var böter från och med trehundra till och med tretusen kronor, vilket straff genom tillkomsten av 1931 års särskilda böteslag kommit att utgöra lägst trettio dagsböter. I samband med en år 1939 verkställd omläggning av bestämmelserna om skatt för olovligen tillverkat brännvin hade styrelsen föreslagit en skärpning av bötesstraffen. Detta förslag hade emellertid icke lett till någon författningsändring. Dåvarande chefen för finansdepartementet hade funnit, att denna fråga borde upptagas till behandling i samband med en allmän översyn av rusdrycksförfattningarnas straffbestämmelser som då var under övervägande (propositionen nr 175 s. 11). Någon sådan revision hade emellertid — anmärkte kontrollstyrelsen — icke verkställts.

Enligt kontrollstyrelsens mening borde påföljderna för olovlig tillverkning icke kvarstå oförändrade, särskilt med tanke på den då förestående skärpningen av rusdrycksbeskattningen, varigenom ökad risk för olovlig rusdryckshantering skulle uppkomma. Därvid måste även beaktas att, om hänsyn toges till penningvärdets försämring, påföljderna i själva verket nu vore betydligt lindrigare än före böteslagens tillkomst. Styrelsen föreslog att straffet för olovlig tillverkning skulle vara dagsböter, ej under femtio, och att detta straff, när omständigheterna vore synnerligen mildrande, finge nedsättas till tjugu dagsböter. Styrelsen hade i sitt förslag avvägt övriga straffbestämmelser med utgångspunkt härifrån. Vid utarbetandet av de nya ansvarsbestämmelserna hade i övrigt den principen tillämpats att bestämmelser i 1926 års förordning, som motsvarades av bestämmelser i strafflagen eller rättegångsbalken, icke hade medtagits. Styrelsen hade vidare ansett att husbondeansvaret icke borde bibehållas. Bestämmelser om sådant ansvar syntes icke ha meddelats i nyare författningar, exempelvis livsmedelsstadgan.

Kontrollstyrelsen framlade i sin skrivelse även utredning och förslag rörande skatt för olovligen tillverkat brännvin m. m., vilka förslag lades till grund för de jämkningar av bestämmelserna härutinnan som beslöts vid riksdagen år 1954.

Kontrollstyrelsens förslag torde såsom *Bihang* få fogas till detta protokoll.

I *propositionen nr 28* till 1954 års riksdag uttalade jag att en mera genomgripande revision av ansvarsbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen torde böra anstå i avvaktan på att statsmakterna tagit ställning till frågan om rusdryckslagstiftningens framtida utformning.

Detta uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida.

Såsom tidigare anmärkts har vid 1954 års riksdag beslut sedermera fattats om nya riktlinjer för nykterhetspolitiken. Samtidigt har en ny rusdrycksförsäljningsförordning antagits med moderniserade straffbestämmelser.

Departementschefen. När brännvinstillverkningsförordningen omarbetades i början av 1954 års riksdag i samband med ändringarna i rusdrycksbeskattningen, förestod en allmän omprövning av nykterhetspolitiken och lagstiftningen om försäljning av alkoholhaltiga drycker. Ansvarsbestämmelserna i 1926 års brännvinstillverkningsförordning överfördes med tanke härfpå till den nya tillverkningsförordningen med i huvudsak oförändrat innehåll.

De väntade reformerna inom nykterhetspolitiken genomfördes sedermera under samma riksdag. Reformerna innebär bl. a. att motbokssystemet och den därmed förbundna spritransoneringen upphävs fr. o. m. den 1 oktober 1955. En ny rusdrycksförsäljningsförordning antogs, som även i andra hänseenden innebär ökad frihet för den enskilde och lättnader i gällande restriktioner. Bestämmelser om straff för olovlig överlåtelse av rusdrycker ansågs alltjämt nödvändiga, men en möjlighet till påföljdseftergift infördes för ringa fall av sådana lagöverträdelser. Vidare skedde en teknisk omarbetning av ansvarsbestämmelserna i den äldre förordningen med syfte att vinna förenklingar och att anpassa reglerna efter de principer som varit vägledande vid senare års strafflagsreformer.

Ansvarsbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen bör omarbetas nu, i samband med övrig följdagstiftning till rusdrycksförsäljningsförordningen. Medan straffbestämmelserna i denna på vissa punkter innebär en mildring i förhållande till äldre rätt, synes man, såsom kontrollstyrelsen förordat, böra genomföra vissa skärpningar i den straffrättsliga reaktionen för lagöverträdelser på brännvinstillverkningsförordningens område. Även efter motbokssystemets avskaffande torde det vara anledning att se ganska allvarligt på denna art av brottslighet, som bl. a. innebär att den skyldige undandrar sig rusdrycksbeskattning; denna har flerdubblats, sedan de nuvarande bestämmelserna om bötes- och frihetsstraff införts. En viss skärpning i påföljderna har redan skett genom de år 1954 beslutade ändringarna i reglerna om skatt för olovligen tillverkat brännvin m. m. Därutöver torde det vara påkallat att göra bestämmelserna om bötes- och frihetsstraff något strängare.

Samtidigt bör ansvarsbestämmelserna i tekniskt hänseende omarbetas i enlighet med de principer som godtagits av riksdagen i fråga om rusdrycks-

försäljningsförordningen. Detta innebär bl. a. att de nuvarande, starkt differentierade straffskalorna i viss utsträckning sammanslås och att domstolarna får möjlighet att inom ramen för tämligen vida skalor utdöma den i det aktuella fallet lämpliga påföljden. Den av kontrollstyrelsen förordade metoden att höja minimiantalet dagsböter i de nuvarande skalorna kan jag därför icke tillstyrka. I stället bör skärpningen ske genom att i vidgad omfattning införa frihetsstraff för olovlig brännvinstillverkning och därmed jämförliga brott. Härigenom åstadkommes en höjning av normalstraffen för dessa brott.

Jag förordar sålunda att straffet för olovlig brännvinstillverkning skall vara dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt, bör straffet vara fängelse eller straffarbete i högst två år. Samma straffskala bör stadgas för upprepat brott. Bestämmelserna om iteration synes i övrigt kunna utformas efter mönster av 80 § 2 mom. nya rusdrycksförsäljningsförordningen.

Övriga bestämmelser synes lämpligen kunna utarbetas i anslutning till kontrollstyrelsens förslag och efter förebild av rusdrycksförsäljningsförordningen. Vad angår föreskriften om husbondeansvar får jag erinra om att bestämmelser av denna art upptagits såväl i rusdrycksförsäljningsförordningen och ölförsäljningsförordningen som i annan nytillkommen lagstiftning. Att härvidlag göra någon skillnad mellan brännvinstillverkningsförordningen och nyssnämnda förordningar synes icke motiverat. En bestämmelse i ämnet bör alltså kvarstå i tillverkningsförordningen.

De nya ansvarsbestämmelserna bör träda i kraft den 1 oktober 1955. Med hänsyn till straffsatsernas höjd bör lagrådets utlåtande inhämtas.

II. Förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.

I 1944 års nykterhetskommittés betänkande del VI, s. 354 f., redovisas vissa överväganden angående följdändringar till den av kommittén föreslagna rusdryckslagstiftningen. De författningar som behandlas av kommittén är förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m., förordningen samma dag (nr 508) angående handel med skattefri sprit samt lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin. Sistnämnda lag (spritinförsellagen), som har tidsbegränsad giltighet, gäller enligt lag den 30 april 1953 (nr 183) till och med den 30 juni 1958. Till spritinförsellagen ansluter sig lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av spritinförsellagen samt lagen den 31 maj 1935 (nr 234) med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten. Även dessa lagar har genom lagar den 30 april 1953 (nr 184 och 185) erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1958.

Kommittén förordar en redaktionell jämkning av 1 § förordningen an-

gående vissa alkoholhaltiga preparat. Däri undantas nu från förordningens tillämpningsområde vara som enligt gällande bestämmelser är att anse såsom rusdryck, pilsnerdricka, exportöl eller apoteksvara. Undantaget bör med hänsyn till kommitténs terminologi i stället avse vara som enligt gällande bestämmelser är att anse såsom rusdryck, öl eller apoteksvara. I övrigt synes enligt kommittén någon ändring i förordningen icke erforderlig.

Kommittén uttalar vidare att dess förslag icke synes behöva föranleda några ändringar i förordningen om skattefri sprit.

Beträffande 1924 års spritinförsellag och därtill anknutna lagar finner kommittén ej skäl att göra dem permanenta i samband med införandet av ett friare system för rusdrycksförsäljningen. Det är givetvis, framhåller kommittén, icke möjligt att bestämt förutsäga det nya systemets verkningar med avseende å sådan olovlig hantering som lagstiftningen avser; man måste här avvakta de erfarenheter som kommer att vinnas under systemets tillämpning. Det finnes därför enligt kommitténs mening anledning att efter en rusdrycksreform låta ifrågavarande lagstiftning behålla sin provisoriska karaktär under ytterligare någon tid.

I vad angår lagstiftningens innehåll synes enligt kommittén icke föreligga något behov av mera betydelsefulla förändringar. En särskild fråga är emellertid om den ställning starkölet skall få bör föranleda att lagstiftningen utvidgas att omfatta även denna dryck. Härom anför kommittén.

Åtminstone på en punkt synes ett praktiskt behov av en sådan utvidgning föreligga, nämligen i vad angår bestämmelserna i 11 § 2 mom. av 1924 års lag. Enligt detta lagrum skall spritdrycker och vin, vilka, utan att hava olovligen införts eller olovligen tillverkats, uppenbarligen åtkommit genom olovlig överlåtelse av dryckerna eller av inköpsrätt till dryckerna, vara förverkade även om ingen fälles till ansvar för den olovliga överlåtelser. Detta gäller dock endast för så vitt dryckerna anträffas under sådana omständigheter, att det tillika är uppenbart att de är avsedda att i befintligt eller förarbetat skick olovligen avyttras. Det synes önskvärt att den möjlighet, som lagrummet erbjuder, kommer att stå till buds även för starkölets del. I övrigt synes behovet av att göra 1924 års lag tillämplig även på starköl mindre framträdande. Det torde dock vara lämpligt att så sker; därigenom vinnes bl. a. att samtliga slag av rusdrycker blir enhetligt reglerade ur förevarande synpunkt. Ändringen torde lämpligen kunna få formen av en särskild lag av innehåll att vad i 1924 års lag finnes stadgat med avseende å vin skall äga tillämpning även i fråga om starköl.

Enligt 1925 års lag kan införsel av spritdrycker till farvatten, som ligger utanför territorialvattengränsen men innanför en linje tolv sjömil från kusten, under vissa omständigheter vara att anse såsom olovlig införsel. Lagen gäller icke vin och synes ej heller böra avse starköl.

Från den enligt 1924 års lag gällande regeln, att införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten med vissa mindre farkoster skall anses såsom olovlig införsel till riket, göres i samma lag undantag såtillvida att straffrihet eller strafflindring samt frihet från förverkandepåföljd åger rum, om det av omständigheterna uppenbarligen framgår att dryckerna icke är avsedda att olovligen införas till riket (således oavsett om dryckerna är avsedda att smugglas till annat land). I 1935 års lag stadgas att den-

na undantagsregel, i den mån Konungen så förordnar, icke skall äga tillämpning vid införsel till område inom territorialvattnet, i fråga om vilket avtal med främmande stat om gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror träffats, med mindre av omständigheterna tillika uppenbarligen framgår, att dryckerna icke är eller varit avsedda att olovligen införas till den stat, med vilken avtalet ingåtts. Det synes riktigt att dessa bestämmelser, som ju bl. a. avser vin, även göres tillämpliga på starköl.

Kontrollstyrelsen har vid förfrågan under hand meddelat, att något omedelbart behov av ändringar i förordningen om alkoholhaltiga preparat ej torde föreligga utöver vad nykterhetskommittén förordat. I författningen om skattefri sprit torde i detta sammanhang icke erfordras några ändringar.

Kontrollstyrelsen har i skrivelse den 20 augusti 1954 till Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen, med stöd av 7 § 2 mom. förordningen om skattefri sprit, meddelat ändrade föreskrifter rörande denaturering av blåsprit. Enligt dessa föreskrifter skall blåsprit — som hittills varit att hänföra till enkeldenaturerad sprit i förordningens mening — från och med den 1 september 1954 denatureras på sådant sätt att den blir att anse som dubbeldenaturerad. Vidare har styrelsen genom cirkulär samma dag (nr 13) meddelat vissa föreskrifter rörande detaljhandeln med rödsprit och blåsprit samt i skrivelse den 25 augusti 1954 till systembolagen underrättat dessa om att deras befattning med försäljningen av blåsprit skall avvecklas med början den 1 september 1954 och helt upphöra den 1 januari 1955.

Departementschefen. Förordningarna om alkoholhaltiga preparat och skattefri sprit ansluter sig i formellt hänseende huvudsakligen till den rusdryckslagstiftning som var gällande vid deras tillkomst. Ur lagteknisk synpunkt skulle det självfallet vara till fördel om de bringades i närmare överensstämmelse med de nya förordningarna om försäljning av rusdrycker och om tillverkning av brännvin. Därvid skulle i första hand ifrågakomma att omarbета straffbestämmelserna. Dessa hänvisar emellertid i allmänhet till motsvarande bestämmelser i rusdrycksförsäljningsförordningen och brännvinstillverkningsförordningen. Den modernisering av ansvarsbestämmelserna, som redan verkställts beträffande rusdrycksförsäljningen och av mig nu förordas i tillverkningsförordningen, kommer således indirekt de nu aktuella förordningarna till godo. I övrigt kunde vissa skäl tala för att jämka de föreskrifter om detaljhandeln med enkeldenaturerad sprit som upptages i 13—15 §§ förordningen om skattefri sprit. Dessa bestämmelser har hittills tillämpats vid handel med s. k. blåsprit. Kontrollstyrelsen har emellertid utfärdat nya föreskrifter om denaturering av sådan sprit, varigenom denna vara blir att anse som dubbeldenaturerad. Till följd härav kommer bestämmelserna i 13—15 §§ förordningen om skattefri sprit praktiskt taget icke att tillämpas efter den 1 oktober 1955 då den nya rusdryckslagstiftningen träder i kraft.

Med hänsyn till det anförda finner jag att frågan om en allmän översyn av förordningarna om alkoholhaltiga preparat och skattefri sprit bör an-

stå till dess mera genomgripande ändringar i sakligt hänseende visar sig påkallade. På sätt nykterhetskommittén förordat bör emellertid en jämkning ske i 1 § förordningen om alkoholhaltiga preparat.

Vad härefter angår spritinförsellagen och därtill knuten lagstiftning tillstyrker jag kommitténs förslag att låta densamma behålla sin provisoriska karaktär under ytterligare någon tid. Kommittén har förordat att spritinförsellagen och 1935 års särskilda lag göres tillämpliga även på starköl. Syftet härmed skulle väsentligen vara att möjliggöra tillämpning av den särskilda förverkanderegeln i 11 § 2 mom. spritinförsellagen på starköl. Huruvida något ökat behov av ingripande mot illegal handel med denna vara kommer att föreligga efter den 1 oktober 1955 synes ovisst. När ifrågavarande lagstiftning erhöll fortsatt giltighet vid 1953 års riksdag, förutskickade jag att en allmän översyn av strafflagstiftningen mot smuglingsbrott, däribland spritinförsellagen och därtill anknutna lagar, skulle igångsättas (propositionen nr 92). Den av kommittén väckta frågan synes lämpligen kunna prövas i samband med denna översyn, som bör kunna igångsättas inom en relativt snar framtid.

III. Avvecklingen av systembolagen

Enligt 13 § i den nya rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), som träder i kraft den 1 oktober 1955, skall rätt till utminuering av rusdrycker allenast tillkomma ett för ändamålet bildat aktiebolag, som blivit av Kungl. Maj:ts godkänt (detaljhandelsbolag). Bolaget har även vissa uppgifter beträffande utskänkningsdelen. Av förordningen framgår vidare att detaljhandelsbolaget skall överta den rörelse som bedrivs av de nuvarande 41 systembolagen.

I propositionerna nr 151 och 152 till 1954 års riksdag har närmare riktlinjer uppdragits för omorganisationen. Dessa har i enlighet med särskilda utskottets utlåtanden nr 1 och 2 godtagits av riksdagen med vissa smärre jämkningar. De av statsmakterna sålunda antagna riktlinjerna innebär såvitt nu är i fråga följande. Omorganisationen skall, bl. a. för att så långt möjligt nedbringa kostnaderna, i allt väsentligt slutföras före den 1 oktober 1955. Det nya bolaget skall självt leda organisationsarbetet i samråd med kontrollstyrelsen och företrädare för systembolagen. Aktierna i dessa bolag övertas snarast möjligt av detaljhandelsbolaget. Åtgärder för fusion och avveckling av övertalig personal skall också vidtas så fort ske kan.

I anslutning härtill stadgas i 7. övergångsbestämmelserna till den nya förordningen att kontrollstyrelsen må i mån av behov och i samråd med detaljhandelsbolaget meddela närmare anvisningar angående nedläggande av rörelsen å systembolag och rörelsens övertagande av detaljhandelsbolaget.

Rusdrycksförsäljningsförordningen den 18 juni 1937, vilken upphör att gälla med utgången av september 1955, innehåller i 6 kap. vissa bestäm-

melser om systembolag. Sålunda stadgas i 3 § att aktieägare i sådant bolag skall vara här i riket bosatt svensk medborgare som av länsstyrelsen erhållit tillstånd att äga aktie i bolaget. Antalet aktieägare, som ej må understiga tio eller överstiga tjugu, skall vara i bolagsordningen bestämt. Aktieägare må ej äga mer än en aktie. Tillstånd att äga aktie må ej meddelas, med mindre den som söker sådant tillstånd till länsstyrelsen avlämnat förbindelse att på anmodan av länsstyrelsen överlåta sin aktie till behörig person mot erhållande av aktiens nominella belopp jämte vinstutdelning från föregående år, i den mån sådan innestår hos bolaget, ävensom ränta efter fem procent å aktiebeloppet från löpande årets början till dess betalning sker. Motsvarande bestämmelser har på grundval av en av Kungl. Maj:t fastställd normalbolagsordning införts i systembolagens bolagsordningar.

Vidare föreskrives i 3 §, att om antalet aktieägare nedgår under det antal som är bestämt i bolagsordningen, skall bolaget träda i likvidation, där ej tillräckligt antal aktieägare inträtt inom sex månader.

Av 6 § framgår bl. a. att det överskott som vid upplösning av systembolag må finnas, sedan bolagets samtliga skulder blivit guldna och till aktieägarna utbetalats aktiernas nominella belopp jämte viss till 5 procent maximerad vinstutdelning och ränta, skall tillkomma statsverket. I 7 § stadgas, att befogenhet eller skyldighet som enligt lagen om aktiebolag tillkommer bolagsstämma skall i fråga om systembolag, med vissa undantag, tillkomma dess styrelse. Ytterligare framgår av 9 §, att kontrollstyrelsen skall i systembolagsstyrelsens ställe besluta om avlöning av personal och därmed sammanhängande frågor, samt av 10 §, att bolagets styrelse icke utan samtycke av kontrollstyrelsen kan vidta viktigare ekonomiska dispositioner. Systembolag står enligt 12 § vid utövande av sin verksamhet under överinseende av kontrollstyrelsen och har att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter kontrollstyrelsen meddelar beträffande bolagets förvaltning eller eljest i förordningen särskilt angivna hänseenden.

Det i den nya förordningen avsedda detaljhandelsbolaget har nu bildats med firma Detaljhandelsbolaget för rusdrycker, Aktiebolag, och har godkänts av Kungl. Maj:t denna dag.

På våren 1954 tog kontrollstyrelsen initiativ till omplacering av övertalig systembolagspersonal och har sedermera vidtagit organisatoriska förändringar inom vissa systembolag i syfte att underlätta övergången. Sedan detaljhandelsbolaget bildats, har organisationsarbetet bedrivits av kontrollstyrelsen och bolaget i samråd. Av den beräknade övertaliga personalen, omkring 750 personer, har fram till den 15 oktober 1954 omkring 260 kunnat placeras i ny verksamhet. Ytterligare ett 60-tal väntas övergå före årsskiftet.

Vid planläggning av fusionsförfarandet har, enligt vad detaljhandelsbolaget under hand meddelat, viss tvekan uppstått huruvida detaljhandelsbolagets inköp av aktierna i systembolagen, vilket vore förutsättning för fusion enligt 174 § aktiebolagslagen, vore förenligt med de formellt ännu gällande bestämmelserna i 6 kap. 3 § 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning och

därpå grundade föreskrifter i bolagsordningarna. Beträffande fusion enligt 175 § samma lag föreläge visserligen icke detta spörsmål. Det hade emellertid vid prövning av olika alternativ befunnits att en fusion enligt det förstnämnda lagrummet ställde sig enklare ur teknisk synpunkt och medförde mindre kostnader.

Departementschefen. Enligt den nya rusdrycksförsäljningsförordningen skall detaljhandelsbolaget fr. o. m. den 1 oktober 1955 övertaga systembolagens rörelse. Vissa riktlinjer för omorganisationen uppdrogs av statsmakterna i samband med att förordningen antogs och anslag beviljades till teckning av aktier i detaljhandelsbolaget. Dessa riktlinjer innebär i huvudsak att detaljhandelsbolaget skall förvärva aktierna i systembolagen och efter fusion överta systembolagens tillgångar och skulder. Den närmare utformningen av fusionsförfarandet, som innefattar ett flertal bolagstekniska spörsmål, tillkommer bolaget och kontrollstyrelsen. Vid den nya lagstiftningens antagande förelåg icke, såvitt då kunde bedömas, anledning att i annan mån reglera dessa frågor än att kontrollstyrelsen, i likhet med vad som skedde vid systembolagskoncentrationen 1937, erhöll en generell fullmakt att i samråd med detaljhandelsbolaget utfärda närmare anvisningar angående omorganisationen.

Vid planläggningen av fusionsförfarandet har framkommit att en fusion enligt 174 § aktiebolagslagen, förutgången av inköp av aktierna i systembolagen, skulle ställa sig fördelaktigast för det allmänna. Härvid har fråga uppkommit om de formellt till den 1 oktober 1955 gällande bestämmelserna i 1937 års förordning och därpå grundade föreskrifter i systembolagens bolagsordningar utgör hinder för detaljhandelsbolagets inköp av aktierna i systembolagen.

Då den nya förordningen uttryckligen anger att systembolagens rörelse skall övertagas av detaljhandelsbolaget och statsmakterna beslutat att detta skall ske i form av fusion, skulle det i och för sig kunna göras gällande, att åtgärder som vidtages för verkställighet härav icke hindras av den äldre rusdrycksförsäljningsförordningens för andra förhållanden avsedda bestämmelser. Visst stöd för en sådan uppfattning skulle även kunna hämtas i det att kontrollstyrelsen lämnade bemyndigandet att utfärda närmare anvisningar för omorganisationen. Det torde emellertid vara av vikt för organisationsarbetet att varje oklarhet om rättsläget på denna punkt undanröjes. Ett snabbt genomförande av fusionsförfarandet är önskvärt icke blott ur kostnadssynpunkt utan även av hänsyn till systembolagens personal. Jag vill därför förorda att kontrollstyrelsen genom särskild föreskrift erhåller bemyndigande att, utan hinder av vad i 1937 års förordning eller eljest är stadgat om aktie i systembolag, förordna att aktierna i systembolagen skall överlåtas till detaljhandelsbolaget. Vederlaget för aktierna bör vid sådan överlåtelse bestämmas till samma belopp som vid aktieöverlåtelse enligt 1937 års förordning. Föreskrifter av denna innebörd torde lämpligen kunna utfärdas i form av en förordning med vissa bestämmelser om systembolag.

Genomföres en sådan förordning, bortfaller även det hinder som skulle kunna anses ligga i de förut nämnda bestämmelserna i systembolagens bolagsordningar. Anmärkas bör att den här förordnade lagstiftningen endast har formell betydelse och icke rubbar det förhållandet att systembolagen tillkommande sociala uppgifter fram till den 1 oktober 1955 alltjämt fullgöres av systembolagen och under ledning av deras styrelser.

IV. Departementschefens hemställan

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1) *förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin;*

2) *förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.;*

3) *förordning med vissa bestämmelser om systembolag.*

Nämnda författningsförslag torde såsom *Bilaga*¹ få fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över det under 1) upptagna förslaget till förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Regenten bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Resare

¹ Ur bilagan har endast det under 1) angivna författningsförslaget här bibehållits. Övriga i bilagan upptagna förslag överensstämmer med motsvarande vid propositionen fogade författningsförslag.

Bilaga

Förslag

till

**förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73)
angående tillverkning av brännvin**

Härigenom förordnas, att 30—33 §§ förordningen den 26 februari 1954 angående tillverkning av brännvin skola upphöra att gälla samt att 19—29 §§ samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives; och kommer till följd härav 4 kap. av förordningen att hava följande lydelse.

4 kap.

Ansvarsbestämmelser m. m.

(Gällande lydelse)

19 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin straffes med dagsböter, *ej under trettio*. Den som innehar mäsik, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, *vare ock underkastad ansvar som nu sagts*.

*Bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin eller har den som beträdes med förbrytelse varom i första stycket av detta mom. sägs tidigare fällts till straff för sådan förbrytelse eller för förbrytelse som avses i 20 § 2 mom. av denna förordning eller i 7 kap. 1 § 1 mom. av förordningen angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom av förordningen angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket av förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m., straffes med fängelse i högst ett år eller med dagsböter, *ej under femtio*. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.*

Har tillverkningen eller beredning-

(Föreslagen lydelse)

19 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin, *så ock den* som innehar mäsik, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, straffes med dagsböter *eller fängelse i högst sex månader*.

Är brottet grovt, vare straffet fängelse eller straffarbete i högst två år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen skett i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin.

*Begär någon brott som ovan sagts efter det han genom laga kraftvunnen dom fällts till straff för sådant brott eller för brott, som avses i 20 § 2 mom. denna förordning eller 80 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. förordningen angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m., dömes till straff som i andra stycket sägs, där *ej med hänsyn till brottens beskaffenhet, den tid som förflutit**

(Gällande lydelse)

en icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till tio eller, vid upprepad förbrytelse, trettio dagsböter.

2. Beträdes någon med *förbrytelse* som i 1 mom. avses, skola vid *förbrytelsen* nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnena samt av brännvin och mäske ävensom de kärl *vari* brännvinet och mäskan förvaras tagas i beslag och dömas *förbrutna*.

3. Den som olovligen tillverkat brännvin skall ock dömas skyldig att för den tillverkade myckenheten gälda den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på renat brännvin av lägst trettiofem och högst fyrtio volymprocents alkoholhalt, dock minst etthundra kronor.

20 §.

1. Den som tillverkar, *till försäljning utbjuder* eller *eljest* saluhåller för *beredande* av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat med uppenbart syfte att apparaten eller apparatdelen skall komma att nyttjas vid olovlig brännvinstillverkning eller för att obehörigen antingen från *denaturerat brännvin* borttaga denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill, så ock den *vilken* överlåter dylik apparat eller apparatdel, ehuru han har skälig anledning antaga att densamma skall komma att nyttjas för ändamål som nu sagts, straffes med dagsböter, *ej under tio*, och vare apparaten eller apparatdelen *förbruten*. *Vid upprepad förbrytelse eller om omständigheterna eljest äro försvårande, må dömas till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mild-*

(Föreslagen lydelse)

mellan dem eller eljest särskilda skäl äro däremot.

2. Beträdes någon med *brott*, som i 1 mom. avses, skola vid *brottet* nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnena samt av brännvin och mäske ävensom de kärl, *i vilka* brännvinet och mäskan förvaras, tagas i beslag och dömas *förverkade*.

3. Den som olovligen tillverkat brännvin skall ock dömas skyldig att för den tillverkade myckenheten gälda den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på renat brännvin av lägst trettiofem och högst fyrtio volymprocents alkoholhalt, dock minst etthundra kronor.

20 §.

1. Den som tillverkar eller saluhåller för *tillverkning* av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat med uppenbart syfte att apparaten eller apparatdelen skall komma att nyttjas vid olovlig brännvinstillverkning eller för att obehörigen antingen från *denaturerad sprit* borttaga denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill,

så ock den som överlåter dylik apparat eller apparatdel, ehuru han har skälig anledning antaga att densamma skall komma att nyttjas för ändamål som nu sagts,

straffes med dagsböter *eller fängelse i högst sex månader* och vare apparaten och apparatdelen *förverkade*.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

rande, må antalet dagsböter bestämmas till lägre än tio.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål som där sägs, straffes med dagsböter, ej under tio, och vare redskapet förbrutet. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må antalet dagsböter bestämmas till lägre än tio.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för annan förbrytelse som avses i 19 § 1 mom., dömes till dagsböter, lägst trettio, eller till fängelse i högst sex månader.

21 §.

1. Den som vid brännvinstillverkning undansnillar brännvin eller begagnar tillverkningsredskap, ledningsrör eller förvaringsredskap med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kan lönnligen uttagas, eller olovligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolljästeman åsatt eller gör åverkan å den i bränneriet uppsatta kontrollapparaten straffes med dagsböter, ej under tio, eller dömes till fängelse i högst ett år; dock må, där undansnillning skett i större omfattning eller omständigheterna eljest äro synnerligen försvårande, dömas till straffarbete i högst två år.

Lag samma vare, där någon vid sådan försändning som i 17 § 3 och 4 mom. avses undansnillar brännvin eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolljästeman åsatt.

2. Där någon vid tillgodonjutande av tillstånd som omförmåles i 16 § 2 mom. icke ställer sig till esterrättelse med tillståndet förbundet villkor, straffes med dagsböter eller, i händelse omständigheterna äro syn-

2. Innehar någon i annat fall än i 1 mom. sägs redskap som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål som där sägs, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader och vare redskapet förverkat.

21 §.

1. Förfogar tillverkare eller bränneriföreståndare över tillverkat brännvin på annat sätt än som är medgivet i denna förordning eller med stöd därav utfärdade föreskrifter, straffes med dagsböter eller fängelse i högst ett år. Är brottet grovt, vare straffet fängelse eller straffarbete i högst två år.

2. Där tillverkare eller bränneriföreståndare icke ställer sig till efter rättelse villkor som är förbundet med tillstånd enligt 16 § 2 mom., straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

nerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

3. I fall som i 1 mom. avses skola, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, de förråd av brännvin, som finnas hos den brottslige eller eljest uppenbarligen äro avsedda för olovligt förfogande, jämte de kärl *vari* brännvinet förvaras *vara underkastade* beslag och dömas förbrutna.

Lag samma vare i fråga om redskapen i fall varom i 1 mom. första stycket sägs.

Den som dömes till ansvar för förbrytelse som i 1 mom. avses skall tillika dömas skyldig att för *den undansnillade myckenheten* utgiva den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på renat brännvin av lägst trettiofem och högst fyrtio volymprocents alkoholhalt.

25 §.¹

Uraktlåter tillverkare, bränneriföreståndare eller *partihandelsbolag* att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller i enlighet med densamma meddelad föreskrift, vare straffet, där ej särskilt ansvar är bestämt, dagsböter.

26 §.

1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse varom i 19 § 1

¹ Motsvarighet saknas i förslaget till nuvarande 22 §, som har följande lydelse:

Till redskap som enligt 19 § 2 mom., 20 § 2 mom. eller 21 § 3 mom. är förbrutet räknas i bränneri varje för kokning, maskberedning, jäsning, bränning eller förvaring av brännvin inrättat redskap eller för tillverkningen nyttjad maskin med tillbehör.

Angående nuvarande 23 § se den föreslagna 29 §.

Angående nuvarande 24 § se den föreslagna 26 §.

3. I fall, som avses i 1 mom., skola, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, de förråd av brännvin som finnas hos den brottslige och som uppenbarligen äro avsedda för olovligt förfogande, jämte de kärl, *i vilka* brännvinet förvaras, *tagas i beslag* och dömas förverkade.

4. Den som fälles till ansvar för brott, som avses i 1 mom., skall tillika dömas skyldig att för *det brännvin, varöfver han olovligen förfogat*, utgiva den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på renat brännvin av lägst trettiofem och högst fyrtio volymprocents alkoholhalt.

5. I fall, som i 1 mom. avses, äger kontrollstyrelsen återkalla det för tillverkaren utfärdade driftsbeviset.

22 §.

Uraktlåter tillverkare, bränneriföreståndare eller *befattningshavare hos partihandelsbolaget* att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller i enlighet med densamma meddelad föreskrift, vare straffet, där ej särskilt ansvar är bestämt, dagsböter.

23 §.

Där någon, under tid då han är ställd under åtal för brott mot denna förordning, fortsätter samma brott, skall såsom särskilt brott anses vad han före varje åtal förbrutit. För brotten gemensamt ådömt fängelsestraff må ej överstiga två år.

24 §.

1. Hava flera medverkat till gärning, som i 19 och 21 §§ sägs, gäller

(Gällande lydelse)

mom. sägs eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtliga hjälper så att gärningen därigenom sker straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han provas hava till brottet bidragit. Om någon utan att hava sådan del i brottet som nu sagts, sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara som genom brottet framställts, straffes efter som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den till vilken här ovan avsedd vara avyttrats vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2. Bränneriföreståndare, så ock den som tillverkar eller saluhåller i 20 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel, ansvarar för förbrytelse mot denna förordning som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i arbetet antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången, där-
est icke omständigheterna göra sannolikt att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar bränneriföreståndare ombud, ansvare ombudet jämte föreståndaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är förbrytelse som i 19 eller 20 § avses begången och skola i anledning därav redskap, råämnen, mäsik, brännvin eller förvaringskärl dömas förbrutna, eller fälles eljest tillverkare eller bränneriföreståndare till ansvar för förbrytelse med dylik påföljd, inträder påföljden även om den som begått förbrytelsen icke är godsets ägare.

28 §.¹

Den som har eller haft att taga befattnings med kontroll enligt denna

(Föreslagen lydelse)

vad i 3 kap. 4 och 5 §§ strafflagen är stadgat. Den, till vilken brännvin avyttrats eller eljest anskaffats, vare dock ej förfallen till ansvar för annan medverkan än anstiftan.

2. Tillverkare, så ock den som tillverkar eller saluhåller i 20 § avsedd apparat eller apparatdel, ansvarar för brott mot denna förordning som begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore brottet begånget av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att brottet skett utan hans vetskap och vilja. Bränneriföreståndare vare jämte tillverkaren och lika med denne ansvarig för sådant brott.

25 §.

Vad som med stöd av bestämmelserna i denna förordning inhämtats

¹ Motsvarighet saknas i förslaget till nuvarande 27 §, som har följande lydelse:

Tillverkare eller bränneriföreståndare som giver eller erbjuder något såsom gåva åt kontrolltjänsteman, vilken utövar tillsyn över bränneriet, böte från och med tjugo till och med tvåhundra kronor. Kontrolltjänsteman som mottager gåvan vare underkastad lika ansvar och miste därjämte befattningen. Gåvan tillfalle kronan.

(Gällande lydelse)

förordning vare förbjudet att röja tillverkarens yrkeshemlighet, och må han ej heller, där det ej kan anses påkallat av tjänstens intresse, yppa tillverkarens affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej av omständigheterna, att han erhållit kännedom om hemligheten eller affärsförhållandena å tid då han ej innehaft dylik befattnings, straffes med dagsböter, ej under fem. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må till fängelse dömas.

Har i nu omförmälda hänseenden genom kontrolltjänstemans åtgörande skada uppkommit, vare han ock skyldig den till fulla gottgöra.

24 §.

Den som vägrar att hålla handelsböcker eller tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller den styrelsen befullmäktigat eller för överkontrollör

eller vägrar kontrolltjänsteman eller den som äger anställa undersökning i avseende å förbrytelse mot denna förordning tillträde till rum eller byggnad där undersökning må ske

straffes med dagsböter, lägst fem.

31 §.¹

1. De i 30 § 1 mom. omförmälda åklagare äga taga i beslag egendom vilken skäligen kan antagas vara förverkad enligt denna förordning. Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, om han är frånvarande, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

2. Sker beslag i bränneri under den tid då tillverkningsrätt där gäl-

(Föreslagen lydelse)

vid granskning av handelsböcker med tillhörande verifikationer, så ock vad som eljest vid tillsyn å tillverkning inhämtats må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det med bestämmelserna avsedda ändamålet. Bryter någon häremot, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, där ej gärningen är beklad med straff i strafflagen.

26 §.

Vägrar tillverkare att vid anfordran hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller den styrelsen befullmäktigat eller för överkontrollör, äger styrelsen förelägga honom vite.

27 §.

1. De personer vilka särskilt förordnats att vaka över denna förordnings efterlevnad äga taga i beslag egendom vilken skäligen kan antagas vara förverkad på grund av brott mot förordningen. I övrigt gäller angående beslag vad därom finnes särskilt stadgat.

2. Brännvin, som enligt denna förordning tagits i beslag och dömts

¹ Motsvarighet saknas i förslaget till nuvarande 29 §, som har följande lydelse:

Skulle någon vilken det åligger att hålla tillsyn å bränneri eller den vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning själv beträdas med förbrytelse varom i 19 § 1 mom. sägs eller med främjande av sådan förbrytelse eller av förbrytelse som omförmåles i 21 §, dömes till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

Angående nuvarande 30 § se den föreslagna 28 §.

(Gällande lydelse)

ler, må ej panna utbrytas eller någon del av tillverkningsredskapen borttagas eller tillverkningens fortsättande hindras innan första domstol i målet dömt redskapen förbruten, där ej vid tillverkningen begagnats redskap eller ledningsrör med dold öppning eller avledning, varigenom brännvin kunnat lönnligen uttagas, eller åverkan skett å kontrollapparaten.

3. Redskap som tages i beslag skall, till förekommande av dess utbyte mot annan, av beslagaren utmärkas med särskild stämpel, där ej redskapen vid beslaget fräntages ägaren, i vilket fall den skall sättas i allmänt förvar.

32 §.

Utöver vad i 28 kap. rättegångsbalken är stadgat om husrannsakan gälle om sådan förrättning för uppdragande av förbrytelse, som i denna förordning avses, eller eljest för eftersökande av egendom, som kan antagas enligt denna förordning vara förverkad, att i lägenhet, som avses i 28 kap. 3 § rättegångsbalken, husrannsakan må företagas även av polisman, då honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, samt att till sådan lägenhet skola hänföras även bränneri med tillhörande lägenheter, magasin, upplagsbodar och uthus.

33 §.

Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

30 §.

1. Allmän åklagare samt de personer vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad åligger att åtala förbrytelser mot densamma.

2. I övrigt äger envar rättighet att för sådana förbrytelser anställa åtal, dock ej föräldrar och barn eller makar eller syskon mot varandra, ej heller annan skyldeman mot den hos vilken han njuter kost eller underhåll, ej fosterbarn mot fosterföräld-

(Föreslagen lydelse)

förverkat, skall, därest det är i försäljningsdugligt skick, hembjudas till partihandelsbolaget. Bolaget är skyldigt att till skäligt pris inköpa den hembjudna varan. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara forslingskostnaderna, skall brännvinet bevisligen förstöras.

3. Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

28 §.

Brott, som avses i 22 §, må av åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Brott, varom i 25 § sägs, må, där det ej innefattar ämbetsbrott, av åklagare åtalas endast efter angivelse av målsägande.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

rar och ej heller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

23 §.

Där någon utan anmälan som i 14 § 2 mom. sägs vid brännvinstillverkning använt majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra stärkelsehaltiga utländska råämnen, erlägge han för allt det brännvin, som vid bränneriet tillverkats under den tid då tillverkning där pågick på grund av det driftsbevis som gällde när den olovliga användningen av nämnda råämnen ägde rum, en särskild avgift av 8 öre för varje liter, dock minst femhundra kronor.

29 §.

Där någon utan anmälan som i 14 § 2 mom. sägs vid brännvinstillverkning använt majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra stärkelsehaltiga utländska råämnen, erlägge han för allt det brännvin, som vid bränneriet tillverkats under den tid då tillverkning där pågick på grund av det driftsbevis som gällde när den olovliga användningen av nämnda råämnen ägde rum, en särskild avgift av 8 öre för varje liter av 50 volymprocents alkoholhalt, dock minst femhundra kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1955.

Kontrollstyrelsens förslag
till
ansvarsbestämmelser i brännvinstillverkningsförordningen

4 KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

19 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin eller innehar mäsik, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, straffes med dagsböter, ej under femtio.

Bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin,

eller har den som beträdes med brott, varom i första stycket sägs, tidigare genom lagakraftvunnen dom fällts till straff för sådant brott eller för brott, som avses i 20 § 2 mom. denna förordning eller 7 kap. 1 § 1 mom. förordningen angående försäljning av rusdrycker eller 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. förordningen angående handel med skattefri sprit eller 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.,

straffes med fängelse i högst ett år eller med dagsböter, ej under sjuttiofem. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Har tillverkningen eller beredningen icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till tjugu eller, vid upprepat brott, femtio dagsböter.

2. Beträdes någon med brott, som i 1 mom. avses, skola vid brottet nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnen samt av brännvin och mäsik ävensom de kärl, i vilka brännvinet och mäsiken förvaras, tagas i beslag och dömas förverkade.

4. Den som fälles till ansvar för olovlig brännvinstillverkning skall ock dömas skyldig att för den tillverkade myckenheten utgiva den omsättnings-skatt å rusdrycker som belöper på brännvin av fyrtyo volymprocents alkoholhalt, dock för minst tjugu liter.

20 §.

1. Den som tillverkar eller saluhåller för tillverkning av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat med uppenbart syfte att apparaten eller apparatdelen skall komma att nyttjas vid olovlig brännvinstillverkning eller för att obehörigen antingen från denaturerad sprit borttaga denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen eller göra annan till dryck ej ämnad alkoholhaltig vara användbar därtill,

så ock den som överlåter dylik apparat eller apparatdel, ehuru han har skäligen anledning antaga att densamma skall komma att nyttjas för ändamål som nu sagts,

straffes med dagsböter, ej under trettio, och vare apparaten eller apparatdelen förverkad.

Vid upprepat brott eller om omständigheterna eljest äro försvårande, må dömas till dagsböter, ej under femtio, eller till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till tio dagsböter.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål som där sägs, straffes med dagsböter, ej under tjugu, och vare redskapet förverkat. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till tio dagsböter.

Beträdes någon, som förut genom lagakraftvunnen dom fällts till straff för brott, varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylikt brott, eller har någon, som beträdes med sådant brott, tidigare genom lagakraftvunnen dom fällts till straff för brott, som avses i 19 § 1 mom., dömes till dagsböter, ej under femtio, eller till fängelse i högst sex månader.

21 §.

1. Förfogar tillverkare över tillverkat brännvin på annat sätt än i denna förordning är medgivet, straffes med fängelse i högst ett år eller med dagsböter, ej under sjuttiofem. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas; äro de synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till trettio dagsböter.

2. Där tillverkare vid tillgodonjutande av tillstånd, som omförmäles i 16 § 2 mom., icke ställer sig till efterrättelse med tillståndet förbundet villkor, straffes med dagsböter, ej under tio, eller, om omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

3. I fall, som i 1 mom. avses, skola de förråd av brännvin som finnas hos tillverkaren och som uppenbarligen äro avsedda för olovligt förfogande jämte de kärl, i vilka brännvinet förvaras, tagas i beslag och dömas förverkade.

4. Tillverkare, som fälles till ansvar för brott, som i 1 mom. avses, skall tillika dömas skyldig att för det brännvin, varöver han olovligen förfogat, utgiva den omsättningsskatt å rusdrycker som belöper på brännvin av nittiofem volymprocents alkoholhalt.

5. I fall, som i 1 mom. avses, äger kontrollstyrelsen, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, återkalla det för tillverkaren utfärdade driftsbeviset.

22 §.

Uraktlåter tillverkare, bränneriföreståndare eller partihandelsbolaget att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller i enlighet med densamma meddelad föreskrift, vare straffet, där ej särskilt ansvar är bestämt, dagsböter, ej under tio.

23 §.

Där någon, under tid då han är ställd under åtal för brott mot denna förordning, fortsätter samma brott, skall såsom särskilt brott anses vad han före varje åtal förbrutit. För brotten gemensamt ådömt fängelsestraff må ej överstiga två år.

24 §.

Hava flera medverkat till gärning, som i 19 och 21 §§ sägs, gäller vad i 3 kap. 4 och 5 §§ strafflagen är stadgat. Den, till vilken brännvin avyttrats eller eljest anskaffats, vare dock ej förfallen till ansvar för annan medverkan än anstiftan.

25 §.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning får ej röja eller obehörigen nyttja yrkeshemlighet, som därigenom blivit känd för honom, och ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa arbetsförfarande eller affärsförhållande, vilket sålunda blivit honom kunnigt.

Bryter någon mot vad i denna paragraf är stadgat, straffes med dagsböter eller fängelse.

26 §.

Vägrar tillverkare att vid anfordran hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för kontrollstyrelsen eller den styrelsen befullmäktigat eller för överkontrollör, äger styrelsen förelägga honom vite. Länsstyrelse äger i förekommande fall förordna om uttagande av sådant vite.

27 §.

Brännvin, som enligt denna förordning tagits i beslag och dömts förverkat, skall, därest det är i försäljningsdugligt skick, hembjudas till parti-handelsbolaget. Bolaget är skyldigt att till skäligt pris inköpa den hembjudna varan. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara forslingskostnaderna, skall brännvinet bevisligen förstöras.

28 §.

Brott, som avses i 22 §, må av allmän åklagare åtalas allenast efter anmälan av kontrollstyrelsen.

Brott, varom i 25 § sägs, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsägaren.

29 §.

Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 23 november 1954.

N ä r v a r a n d e :

justitieråden LECH,
REGNER,
GÖSTA LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 4 november 1954 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 22 oktober 1954, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av e. o. hovrättsassessorn Sten Walberg.

Förslaget föranledde följande yttrande av *lagrådet*.

19 §.

I överensstämmelse med den allmänna bestämmelsen om förverkande i 2 kap. 17 § strafflagen torde i 2 mom. av förevarande paragraf såsom förutsättning för tillämpning av de där angivna påföljderna böra stadgas att någon förövat gärning som avses i 1 mom. Härigenom komma påföljderna att inträda oberoende av om någon fälles till ansvar för gärningen.

För att det skall bliva otvetydigt att, såsom torde vara avsett, jämväl den i 3 mom. omförmälda påföljden skall tillämpas oberoende av om straff tillika ådömes, synes ordet »ock» böra utgå.

21 §.

I överensstämmelse med vad som förordats i fråga om 19 § 2 mom. synes i 21 § 3 mom. böra stadgas, att där angivna påföljder skola inträda när tillverkare eller bränneriföreståndare förövat gärning, som avses i 1 mom., varvid bestämmelsen i vad angår föremålet för beslag och förverkandeförklaring bör ändras att gälla förråd som finnas hos den som så förfarit. Såsom ytterligare förutsättning för tillämpning av påföljderna stadgas, att ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga. Lämpligheten av detta uttryckssätt synes emellertid kunna ifrågasättas. Härvid må särskilt erinras om fall då

tillverkaren ej själv kan straffas för det otillåtna förfogandet. Vidare kunna förekomma fall då förverkande framstår såsom obilligt oaktat tillverkaren kan straffas och omständigheterna beträffande själva gärningen icke äro synnerligen mildrande. Lagrådet förordar därför att, efter förebild i 2 kap. 17 § strafflagen, i stället stadgas att påföljderna skola tillämpas, om det ej är uppenbart obilligt.

Medan straffbestämmelsen i 1 mom. endast avser åtgärd varigenom otillåtet förfogande ägt rum, anger stadgandet i 3 mom. såsom föremål för beslag och förverkande brännvinsförråd som uppenbarligen äro avsedda för olovligt förfogande. Tydligt är uttrycket förfogande avsett att hava en vidsträckt innebörd, och svårigheterna att bevisa att förfogandeavsikt föreläggat äro uppenbara. Med hänsyn härtill skulle möjligheten att beslagtaga brännvinet och förklara det förverkat ändå att förfogandet ej fullbordats, säkerligen få ringa praktisk betydelse. Däremot skulle stadgandet vara ägnat att medföra viss osäkerhet i tillämpningen. På grund härav hemställes att detsamma begränsas att gälla de förråd, varmed förfarits på otillåtet sätt, jämte tillhörande kärl.

Anledning synes ej föreligga till annat än att för tillämpningen av påföljd som avses i 4 mom. skall gälla enahanda förutsättning som enligt motsvarande stadgande i 19 § 3 mom. Lydelsen av bestämmelsen i 4 mom. torde därför böra jämkas så att bestämmelsen får avseende å tillverkare eller bränneriföreståndare som på otillåtet sätt förfogat över brännvin, varjämte ordet »tillika» bör uteslutas.

23 §.

Den föreslagna bestämmelsen innebär, att ett brottsligt förfarande, som fortsättes efter det åtal blivit anställt och som eljest icke skulle anses innefatta flera brott utan behandlas som enkel brottslighet, likväl skall vara underkastat sådan förhöjning av straffmaximum som inträder vid tillämpning av reglerna i 4 kap. strafflagen om gemensamt straff för flera brott.

Motsvarighet till bestämmelsen finnes ej i förordningen i dess nu gällande lydelse och fanns ej heller i 1926 års författning i ämnet. Och de straffsatser som enligt förslaget skola gälla beträffande brott som avses i 19—21 och 25 §§ synas vara sådana, att behov knappast kan antagas föreligga av den skärpningsmöjlighet bestämmelsen innebär. I fråga om 19 § och 21 § 1 mom. är att märka, att den brottsliga verksamhetens fortsättande kan medföra att brottet bedömes som grovt. Vad angår 22 § skulle bestämmelsen medföra allenast att maximum för bötesstraffet höjdes från 120 till 180 dagsböter. På grund härav och då det torde vara önskvärt att i specialstraffrätten ej utan synnerliga skäl införas regler som innebära avvikelse från vad i allmänhet gäller rörande sammanträffande av brott, hemställes att bestämmelsen uteslutes.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 november 1954.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, lagrådets den 23 november 1954 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 22 oktober 1954 remitterade förslaget till *förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin*.

Föredragande departementschefen anför följande.

Vad lagrådet anfört vid granskningen av 19 och 21 §§ i det remitterade förslaget torde böra iakttagas. Därutöver synes en redaktionell jämkning böra ske i 25 §.

Enligt den föreslagna 23 § skall, där någon under tid då han är ställd under åtal för brott mot förordningen fortsätter samma brott, såsom särskilt brott anses vad han före varje åtal förbrutit. Paragrafen innehåller i övrigt en begränsning av det fängelsestraff som skulle kunna ådömas med stöd av densamma.

Lagrådet har hemställt att bestämmelsen uteslutes, varvid anförts att de straffsatser som enligt förslaget skall gälla beträffande ifrågavarande brott synes vara sådana, att behov knappast kan antas föreligga av ytterligare skärpningsmöjlighet. Vidare har lagrådet framhållit såsom önskvärt att i specialstraffrätten ej utan synnerliga skäl införes regler som innebär avvikelse från vad i allmänhet gäller rörande sammanträffande av brott.

Vid den modernisering av straffbestämmelserna i alkoholförfattningarna som skett vid revisionen av förordningarna om försäljning av olika slags drycker samt genom det nu föreliggande förslaget har eftersträfvats att så långt möjligt slopa sådana bestämmelser som avviker från vad i allmänhet gäller inom straffrätten. Beträffande vissa bestämmelser av denna art, som återfinnes i ett större antal författningar, har jag emellertid ansett lämpligast att de omprövas i ett större sammanhang. Jag har förut haft anledning att framhålla detta i fråga om bestämmelserna rörande husbondeansvar.

Vad angår den nu föreslagna bestämmelsen saknas visserligen — såsom ock påpekats av lagrådet — motsvarighet härtill i brännvinstillverkningsförordningen och dess föregångare. Bestämmelser av samma innebörd åter-

finnes emellertid i ett stort antal författningar, däribland lagen den 20 juni 1924 med vissa bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, de fram till den 1 oktober 1955 gällande förordningarna om försäljning av rusdrycker, pilsnerdricka och alkoholfria drycker samt förordningarna om skattefria sprit och alkoholhaltiga preparat. Av nyss angivna skäl har sådana bestämmelser överförts till de år 1954 antagna rusdrycks- och ölförsäljningsförordningarna samt till ett av mig den 29 oktober 1954 anmält förslag till ny förordning om försäljning av alkoholfria drycker. Att en sådan bestämmelse medtagits i det föreliggande förslaget motiveras huvudsakligen av önskvärdheten att åstadkomma en samordning mellan straffbestämmelserna i de olika alkoholförfattningarna.

Med hänsyn till det anförda vill jag förorda att den föreslagna bestämmelsen tills vidare upptas i brännvinstillverkningsförordningen.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, under återopande av vad till statsrådsprotokollet för den 22 oktober 1954 och för denna dag anförts, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå 1955 års riksdag att antaga förslag till

- 1) *förordning om ändring i förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin;*
- 2) *förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.; samt*
- 3) *förordning med vissa bestämmelser om systembolag.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Karl-Ingmar Edstrand